

Titulació	Tipus	Curs
Ciències de l'Antiguitat	OB	2
Estudis d'Anglès i de Clàssiques	OB	2

Professor/a de contacte

Nom: Joan Carbonell Manils

Correu electrònic: joan.carbonell@uab.cat

Equip docent

Gerard Gonzalez Germain

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

S'entén que l'estudiant ja ha assimilat els continguts lingüístics de morfosintaxi avançats a les assignatures "Elements de Llengua Llatina" i "Textos Narratius Llatins" de primer curs i a "Historiografia i Oratòria Llatines" de segon. Per tant aquests continguts no seran objecte d'explicació.

Per cursar aquesta assignatura és aconsellable haver superat "Elements de Llengua Llatina" i "Textos Narratius Llatins".

Llengua d'impartició

L'estudiantat ha de poder seguir les classes impartides en català i fer servir materials escrits en aquesta llengua, però pot utilitzar-ne d'altres en el seu treball o en la seva participació a l'aula, singularment el castellà, l'italià, l'anglès i el francès.

En aquesta assignatura s'han tingut en compte els aspectes de gènere de la manera següent:

- Inclouent continguts tant de caràcter general (paper de la dona en la societat romana del s. I aC) com específic (anàlisi de les protagonistes i secundàries femenines)
- No permetent un ús sexista del llenguatge tant en les contribucions orals com escrites de l'estudiantat
- Garantint a classe una atmosfera de respecte envers la diversitat i pluralitat d'idees, persones i polítiques
- Evitant l'estereotipificació de gènere en els exemples
- Escrivint el nom sencer dels autors/-res de la bibliografia, en comptes de citar-los per la inicial

Objectius

En acabar el curs l'estudiant haurà de ser capaç de:

- Aplicar tècniques de comprensió ràpida del text llatí amb ajut del diccionari.
- Comprendre un text llatí sense usar el diccionari.
- Traduir un text de L'Eneida d'aproximadament 15-18 versos en 1.30h.
- Respondre qüestions de gramàtica, de mètrica i d'estilística referides a un fragment de L'Eneida.
- Respondre qüestions sobre l'estructura i l'argument de L'Eneida de Virgili.
- Relacionar el contingut de L'Eneida de Virgili amb aspectes de la seva tradició posterior.

Competències

Ciències de l'Antiguitat

- Aplicar els coneixements gramaticals adquirits a l'anàlisi i comprensió dels textos grecs i llatins.
- Comentar un text literari aplicant-hi coneixements sobre gèneres, mètrica i estilística.
- Expressar-se oralment i per escrit en el llenguatge específic de la història, de l'arqueologia i de la filologia, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Interpretar textos escrits en llatí i en grec per conèixer la història i les civilitzacions clàssiques.
- Interrelacionar coneixements lingüístics, històrics i arqueològics del món antic amb coneixements d'altres àmbits de les humanitats, principalment de la literatura, de la filosofia i de l'art antics.

Estudis d'Anglès i de Clàssiques

- Aplicar la metodologia d'anàlisi i els coneixements sobre gèneres, mètrica i estilística per comentar textos literaris i analitzar la cultura i la història dels països de parla anglesa i del món antic.
- Demostrar coneixements gramaticals de les llengües grega i llatina i la seva aplicació a l'anàlisi i la comprensió dels textos grecs i llatins.
- Dur a terme treballs escrits o presentacions orals efectives i adaptades al registre adequat en diferents llengües.
- Elaborar argumentacions aplicables als àmbits de la literatura, de la cultura i de la lingüística i avaluar-ne la rellevància acadèmica.
- Identificar i interpretar els textos literaris de diferents llengües i analitzar-ne els trets genèrics, formals, temàtics i culturals d'acord amb conceptes i mètodes propis del comparatisme i de la teoria literària.
- Interpretar textos escrits en llatí i grec per conèixer la història i les civilitzacions clàssiques.
- Interrelacionar coneixements lingüístics i històrics del món antic amb coneixements d'altres àmbits de les humanitats, principalment de la literatura i de l'arqueologia.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els components morfosintàctics d'un text llatí, identificant aquells que són propis d'un gènere literari o variant lingüística determinada.
2. Elaborar comentaris holístics sobre un determinat aspecte del món romà a partir de la lectura dels textos llatins proposats.
3. Elaborar comentaris holístics sobre un determinat aspecte del món romà a partir de la lectura dels textos llatins proposats.
4. Elaborar un comentari estilístic d'un text llatí.
5. Elaborar un comentari mètric d'un text llatí en vers.
6. Elaborar un discurs organitzat i correcte, oralment i per escrit, en la llengua corresponent.
7. Explicar el context de les obres literàries, els personatges i els temes i tòpics que s'han transmès a la tradició posterior.

8. Explicar el sentit general d'un text sense necessitat d'aplicar l'anàlisi morfosintàctica prèvia ni d'utilitzar el diccionari.
9. Fer servir tècniques ràpides de comprensió del text basades en els recursos semàntics que proporciona el coneixement del català, de l'espanyol i, si escau, d'altres llengües romàniques.
10. Identificar en els textos llatins les característiques d'un determinat gènere literari.
11. Reconèixer els temes i els tòpics emanats de les obres llatines objecte d'estudi a les tradicions literària i artística europees.
12. Reconèixer els temes i tòpics que emanen de les obres llatines objecte d'estudi en les tradicions literària i artística europees.
13. Traduir fragments de les obres llatines proposades.
14. Utilitzar tècniques ràpides de comprensió del text basades en els recursos semàntics que proporciona el coneixement del català, de l'espanyol i, si escau, d'altres llengües romàniques.

Continguts

I. Introducció a Virgili i l'Eneida

1. La literatura de l'època d'August. Context històric, polític i social.
2. Virgili. Biografia i obra.
3. L'*Eneida*, l'epopeia de Roma.

- Objectius de l'obra.
- Estructura de l'obra.
- El protagonista. Eneas.
- Dido, personatge de la tragèdia.
- Els personatges masculins secundaris. Turn, Mezenci, Nis i Euríal, Llatí, Evandre.
- Els personatges femenins secundaris: Amata, Camil·la, Juturna, Venus, Juno.

4. La recepció i la tradició de l'*Eneida*.

II. Antologia de passatges per traduir.

- Aen. 1, 1-33. Primera invocació a la Musa
- Aen. 2, 1-13. Eneas comença el relat de la destrucció de Troia.
- Aen. 2, 199-245. Prodigis contra Laoconte. Entrada del cavall a la ciutat.
- Aen. 4, 1-30. Dido, enamorada.
- Aen. 4, 160-172. Encontre de Dido i Eneas a la cova.
- Aen. 4, 296-360. Eneas decideix abandonar Cartago. Còlera i impotència de Dido.
- Aen. 6, 268-272. Entrada a l'Avern.
- Aen. 6, 295-304. L'Aqueront. Caront.
- Aen. 6, 847-853. Missió dels romans.
- Aen. 6, 860-886. Marcel.
- Aen. 8, 608-616. Venus lliura l'escut a Eneas.
- Aen. 9, 473-502. La mare d'Euríal s'assabenta de la seva mort.
- Aen. 11, 799-835. Mort de Camil·la.
- Aen. 12, 919-952. Mort de Turn.

III. Morfosintaxi.

S'entén que l'estudiant ja ha assimilat els continguts morfosintàctics avançats a les assignatures "Elements de Llengua Llatina" i "Textos Narratius Llatins" de primer curs i a "Historiografia i Oratòria Llatines" de segon. S'insistirà només en aquelles peculiaritats pròpies de la llengua poètica, en general, i de la poesia de Virgili, en particular:

Morfosintaxi nominal.

- Arcaïsmes morfològics
- Flexió dels noms grecs en llatí
- Ús de l'acusatiu per expressar la relació (acusatiu grec)
- Ús del datiu per expressar la direcció
- Els adverbis demostratius
- Ús de les preposicions.

Morfosintaxi verbal.

- L'imperatiu
- El participi dominant
- El supí

Sintaxi de l'oració.

- El període condicional.
- El subjuntiu en oracions independents

IV. Nocions sobre estilística aplicada a L'Eneida

- Ordre dels mots: hipèrbaton i concordança
- Seqüències mètriques
- Figures retòriques (hipàl·lage, metonímia, sinècdoque, al·literació, anàfora, anàstrofe, asíndeton, bícolon, braquilogia, el·lipsi, hipèrbole, hendíadis, lítotes, polisíndeton, quiasme, símil, tmesi, trícolon, zeugma)

V. Nocions sobre la mètrica de l'hexàmetre

- Quantitat vocàlica i quantitat sil·làbica
- Hexàmetre dactílic.
- Fenòmens prosòdics: elisió / sinalefa, hiatus
- Cesures: trihemímera, penthemímera, trocaica, hepthemímera, dièresi bucòlica. Ús simple i combinat
- Clàusules mètriques

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Continguts teòrics	5	0,2	1, 4, 5, 7, 10, 11, 12
Tècniques de comprensió ràpida d'un text llatí	5	0,2	9, 14
Traducció i comentari de textos	40	1,6	1, 4, 5, 7, 10, 13
Tipus: Supervisades			
Exercicis de lectura i de morfosintaxi	10	0,4	1, 9, 14
Exercicis de mètrica i de traducció	10	0,4	5, 13

Tipus: Autònomes			
Estudi de lèxic i gramàtica	15	0,6	9, 14
Lectures obligatòries	20	0,8	7, 10
Traducció diària	45	1,8	1, 4, 5, 6, 9, 13, 14

Metodologia

Les classes presencials seran eminentment pràctiques. El professor dedicarà temps a:

- Llegir, traduir i comentar la selecció de textos proposada.
- Proporcionar als estudiants mecanismes que els permetin augmentar progressivament el volum de text traduït.
- Llegir i comprendre textos a vista sense l'ús del diccionari.
- Corregir els textos traduïts diàriament, individualment o en grup.
- Comentar el contingut lingüístic, literari i sociocultural dels textos traduïts, amb èmfasi singular als aspectes relatius a la seva tradició posterior.
- Explicar els continguts gramaticals, mètrics i estilístics en funció del text.
- Explicar continguts *de realia* que ajudin a contextualitzar el text.
- Situar i fer entendre l'*Eneida* en el seu context històric i literari.

L'estudiant s'haurà de responsabilitzar de dur diàriament el text proposat per a la traducció i el comentari.

L'estudiant haurà de fer servir un diccionari universitari llatí-català/castellà; no els serà permès usar un diccionari escolar.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Lectura de La Eneida	15%	0	0	7, 10, 11, 12
Prova de síntesi. Traducció d'un text no vist de l'Eneida	45%	0	0	1, 5, 9, 13
Traducció d'un text breu no vist a classe (apx. 10 vv.)	15%	0	0	1, 6, 9, 13, 14
Traducció i comentari d'un text vist de l'Eneida	10%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14
Treball personal a casa i a l'aula	15%	0	0	1, 8, 9, 13, 14

I. Exercicis i proves d'avaluació

L'avaluació de l'estudiant es farà a partir de:

1. Resolució personal d'exercicis. Periòdicament, l'estudiant haurà de resoldre per escrit exercicis breus o de respondre qüestions, en què demostrï la comprensió i aplicació dels continguts explicats a les classes presencials. Aquests exercicis es podran fer a l'aula sense avís previ, en començar o acabar la sessió. (15%)
2. Control de lectura de l'Eneida de Virgili. Es durà a terme mitjançant dues proves en què l'estudiant haurà de demostrar que ha llegit amb minuciositat l'obra en traducció (15%).
3. Prova de traducció d'un text breu de l'Eneida no treballat prèviament (entre 7 i 10 vv.), amb resolució de qüestions morfosintàctiques (15%).
4. Prova de síntesi. Traducció d'un text de l'Eneida no treballat a classe entre (15 i 18 vv.), amb resolució de qüestions morfosintàctiques, estilístiques i mètriques (45%).
5. Traducció i comentari gramatical d'un text vist a classe (10%). En acabar el període de docència presencial, l'estudiant haurà de lliurar una traducció i un comentari d'un text fet a classe, que li serà assignat pel professor, com a mínim una setmana abans del lliurament.

II. Condicions per a ser avaluat

No avaluable.

L'estudiant que figuri a l'acta final i del qual no constin cinc o més evidències de les abans descrites rebrà la qualificació de "no avaluable".

Avaluable.

Si el professor en té cinc o més evidències singulars (exercicis, proves), l'estudiant rebrà la qualificació en l'escala de suspens fins a excel·lent (MH), d'acord amb els percentatges esmentats en l'apartat corresponent.

Per estar en condicions de superar l'assignatura (aprobat-MH), l'estudiant, pel cap baix, haurà de:

1. Haver realitzat la prova de síntesi de traducció d'un text no vist de *l'Eneida* i haver obtingut una qualificació de 4 com a mínim.
2. Haver fet el control de lectura d'una part de *l'Eneida*.

En cas que la suma de la ponderació de les qualificacions fos 5 o més alta, però no s'acomplís algun dels dos requisits esmentats anteriorment, l'estudiant serà qualificat amb un 4,5 (suspès).

III. Condicions de la recuperació

Per participar a la recuperació l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equival a 2/3 de la qualificació total.

En la fase de recuperació, l'estudiant només podrà recuperar la prova final de síntesi (45%).

IV. Calendari de les proves d'avaluació.

Les proves d'avaluació seran:

- Control de lectura dels llibres I - VI de *l'Eneida*. Dv. 13-03-2026
- Control de lectura dels llibres VII - XII de *l'Eneida*. Dv. 15-05-2026
- Traducció d'un text breu no vist de *l'Eneida*. Dv. 27-03-2026
- Prova de síntesi de traducció d'un text no vist de *l'Eneida*. Dv. 19-06-2025

- Lliurament de la traducció i comentari d'un text de l'*Eneida* vist a classe Dc.
17-06-2026

En cas que un estudiant o una estudiant no pugui assistir a una prova parcial o a la prova final de recuperació el dia fixat, no tindrà oportunitat de repetir l'examen, si no és que el professor ho considera oportú a la vista de la documentació acreditativa del motiu de l'absència.

La prova de recuperació serà programada per l'Equip de Deganat de la Facultat.

V. Procediment de revisió de les qualificacions

Les activitats d'avaluació seran corregides a l'aula, prèvia distribució personal de cada exercici. L'estudiant tindrà el dret de revisar-les en les hores de tutoria.

Els estudiants i les estudianten tenen l'obligació de consultar l'acta de qualificació de l'assignatura abans del seu tancament per assegurar que no hi ha hagut cap error en el traspàs de notes per part del professor.

VI. Plagi o còpia

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

VII. Ús de la IA

Aquesta assignatura permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) exclusivament en tasques de cerca bibliogràfica o cerca d'informació, correcció de textos o traduccions, a criteri del professorat. Es poden contemplar altres situacions, sempre amb el vistiplau del professor/a. L'estudiant ha de (i) identificar les parts que han estat generades amb IA; (ii) especificar les eines utilitzades; i (iii) incloure una reflexió crítica sobre com aquestes han influït en el procés i el resultat final de l'activitat. La no transparència de l'ús de la IA en aquesta activitat avaluable es considerarà falta d'honestat acadèmica i comporta que l'activitat s'avalui amb un 0 i no es pugui recuperar, o sancions majors en casos de gravetat.

Aquesta assignatura/mòdul no preveu el sistema d'avaluació única.

Bibliografia

1. Edicions de l'*Eneida*.

- Gian Biaggio Conte (ed.). Teubner, Berloni et Novi Eboraci 2009.
- Jacques Perret (ed.), 3 vols. Les belles lettres, París 1981-1987.
- Roger Aubrey B. Mynors (ed.). Oxford Classical Texts, Oxford 1969
- Miquel Dolç (ed.). Fundació Bernat Metge, Barcelona, 1972 - 1975 .
- Henri Goelzer (ed.), 2 vols., Les belles lettres, París, 1925 (1964¹¹).
- Luis Rivero García; Miryam Librán Moreno et al. (eds.), 4 vols. CSIC (Alma Mater), Madrid, 2009-2011.

2. Edicions amb comentari

- *Aeneid: Books 1-6*, ed. Randall Ganiban; Hackett Publishing Company, Indianapolis, 2012.
- *Vergil's Aeneid: Expanded Collection*, ed. Barbara Weiden Boyd, Bolchazy Carducci Publishers, Mundelein, Illinois.

3. Manuals de gramàtica llatina.

- Lavency, Marius, *Vsus. Grammaire latine*. Ed. Duculot, Paris, 1985; 19972.
- Panhuis, Dirk, *Latin Grammar*. Ed. University of Michigan Press; Ann Arbor-Michigan, 2009.
- Pinkster, Harm, *Sintaxis y semàntica del latín*, Ed. Gredos, Madrid, 1995.
- Rubio, Lisardo - González, Tomás, *Nueva gramática latina*, Ed. Coloquio, Madrid 1990.
- Segura Munguía, Sebastián, *Gramática Latina: Nueva trilogía sobre la lengua latina*, Deusto 2012.
- Valentí, Eduard, *Sintaxi llatina*, Curial, Barcelona, 1979 [revisada per P. L. Cano]

4. Manuals i estudis de literatura llatina.

- Albrecht, Michael von, "Virgilio", en Id., *Historia de la literatura romana: desde Andronico hasta Boecio*, 2 vols. Ed. Herder, Barcelona, 1997-1999, vol. I (1997), pp. 622 - 661.
- Bieler, Ludwig, "La época de Augusto" i "Virgilio", en Id., *Historiade la literatura romana*, Gredos, Madrid, 1972, pp. 175 - 185; 185- 212.
- Conte, Gian Biagio, *Latin literature. A history*, Baltimore, Johns Hopkins University Press, 1999 / *Letteratura latina*, Milà, Mondadori, 2002. Capítol 25: Virgili.
- Fernández Corte, José C., "La Eneida", en Codoñer, Carmen (ed.), *Historia de la literatura latina*, Càtedra, Madrid, 1997, pp. 177-190.

5. Context històric

- Pierre Grimal, *El segle d'August*, Edicions de 1984, Barcelona, 1999.

6. Manuals de mètrica llatina.

- Ceccarelli, Lucio, *Prosodia y métrica del latín clásico*, (trad. de Rocío Carande). Universidad de Sevilla, Sevilla 1999.

7. Dictionaris bilingües.

- Seva, Antoni (dir.), *Diccionari llatí-català*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- Gaffiot, Felix, *Dictionnaire illustré latin-français*, Hachette, París.
- Glare, P. G.W., *Oxford Latin Dictionary*, Clarendon Press, Oxford.
- Blánquez, A., *Diccionario latino-español*. Gredos, Madrid.

8. Dictionaris i vocabularis en línia.

- Charlton T. Lewis, Charles Short, *A Latin Dictionary (Perseus)* < <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3atext%3a1999.04.0059> >.
- Félix Gaffiot, F., *Dictionnaire latin-français* < <http://gerardgreco.free.fr/spip.php?article43&lang=fr> > i < <http://www.tabularium.be/gaffiot> >.
- *Logeion* < <https://logeion.uchicago.edu/lexidium> >.

9. Dictionaris específics.

- Ernout, Alfred; Meillet, Antoine, *Dictionnaire étymologique de la langue latine*, París 1967.
- Vaan, Michiel de, *Etymological Dictionary of Latin and the Other Italic Languages*, Brill, Leiden, 2008.

10. Virgili

- Farrell, Joseph - Putnam, Michael C. J. *A Companion to Vergil's Aeneid and Its Tradition*. Hoboken: John Wiley & Sons, Incorporated, 2010. Accessible des de la UAB: <
https://bibcercador.uab.cat/permalink/34CSUC_UAB/1c3utr0/cdi_proquest_miscellan
>.

11. Traduccions del'Eneida.

Al català:

- Traducció de Joan Bellés, Empúries. Barcelona 2002.
- Traducció poètica de Miquel Dolç, Alpha. Barcelona 1958.
- Traducció de Miquel Dolç, 4 vols. Fundació Bernat Metge. Barcelona, 1972-78.
- Traducció de Miquel Dolç, 2 vols. Bernat Metge Essencial. Barcelona, 2019.

Al castellà:

- Traducción, estudio preliminar, bibliografía y notas de Dulce Estefanía Álvarez, PPU. Barcelona, 1988.
- Traducción de José Carlos Fernández Corte, Cátedra, Madrid, 2008.
- Traducción de Javier de Echave-Sustaeta, Gredos, Madrid, 2019.

12. Altres lectures recomanades

- Calvino, Italo, "Por qué leer los clásicos", en Id. *Por qué leer los clásicos*. Ed. Tusquets editores, Barcelona, 19972, pp. 13-20.
- Eliot, Thomas Stearns, "Què és un clàssic", en Id., *Sobre poetes i poesia*. Ed. Columna, Barcelona, 1999, pp.61-81.
- Eliot, Thomas Stearns, "Virgili i el món cristià", en Id., *Sobre poetes i poesia*. Ed. Columna, Barcelona, 1999, pp. 141-153.
- Sainte-Beuve, Charles-Augustin, *Qué és un clásico*, Ed. Casimiro, Madrid, 2011

Programari

No hi ha programari específic per a aquesta assignatura

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(PAUL) Pràctiques d'aula	2	Català	segon quadrimestre	matí-mixt